

ExpeditieNieuws Nr 2 najaar 2009

*Expeditie Loevestein is een jeugdprogramma
van Wereld Natuur Fonds en Staatsbosbeheer*

Jeugdactiviteiten

We kunnen terugkijken op een zeer succesvol eerste jaar waarbij in totaal ongeveer 1500 kinderen op avontuurlijke wijze kennis hebben gemaakt met de Munnikenlandse riviernatuur en de veranderingen die hier in het kader van Ruimte voor de Rivier zullen plaatsvinden. In het kielzog van de kinderen waren ook zo'n 300 volwassenen van de partij: de leerkrachten en de begeleidende ouders, opa's, oma's. Van hen horen we vaak de verraste reactie: *"Ik woon hier in de buurt, maar hier ben ik nog nooit geweest. Ik wist niet dat hier zo mooi en avontuurlijk was!"*. Zonder de inzet van onze vrijwilligers hadden we nooit zoveel klassen kunnen opvangen. De vrijwilligers verdienen dus de allergrootste pluim.

Goede begeleiding is meer dan het halve werk

activiteiten 2009	kinderen	begeleiders
Natuurexpedities	1177	255
Try-out struintochten	125	26
Overige activiteiten	220	19
totaal	1522	300

Natuurexpedities

Alom enthousiaste reacties! De kinderen vinden de opdrachten leuk en genieten volop van het afwisselende en uitdagende gebied en de vrijheid die ze hebben om deze in groepjes te verkennen. Er hebben 50 schoolklassen deelgenomen aan de natuurexpedities. De leerkrachten geven aan dat ze volgend jaar graag weer willen deelnemen.

Tijdens de voorbereidende lessen in de klas waren de kinderen erg geïnteresseerd en verheugden zich op de komende expeditie. Het valt overigens niet mee om thema's als *ruimte voor de rivier* en *natuurlijke klimaatbuffers* bij zo'n jong publiek aan de orde te stellen. Maar dankzij een aansprekende powerpointpresentatie valt het kwartje wel. Al is het bij groep 6 wel eens gebeurd dat een kind aan het einde van de presentatie vroeg: "wat is een zeespiegel eigenlijk?".

Natuurexpedities zijn bedoeld voor kinderen van de groepen 6, 7 en 8 van basisscholen uit de directe omgeving. Een expeditie houdt in:

- *voorbereidende les in de klas*: een vrijwilliger komt op school en vertelt aan de hand van een powerpointpresentatie van alles over het gebied en natuurlijke klimaatbuffers.
- *ochtend of middag in het veld*: vanaf een centrale plek worden de kinderen in kleine groepjes op pad gestuurd met opdrachten en materialen en ontdekken en beleven dan van alles.

Hier kwamen de kinderen vandaan die in 2009 deelnamen aan de natuurexpedities

Op expeditie met het Cambium College uit Zaltbommel

In september hebben 7 klassen (2 HAVO en 2 VWO) van het Cambium College uit Zaltbommel op de fiets het natuurgebied Loevestein/Munnikenland bezocht (anderhalf uur fietsen langs de Waal). Daar hebben ze onder begeleiding van het team van Expeditie Loevestein zich gebogen over de toekomstige veranderingen in het natuurgebied, bodemonderzoek gedaan en gestruind. Het waren twee zeer geslaagde dagen waarbij we met ongeveer 175 jongeren hebben kunnen spreken over klimaatverandering en de aanpassingen aan het hoogwater.

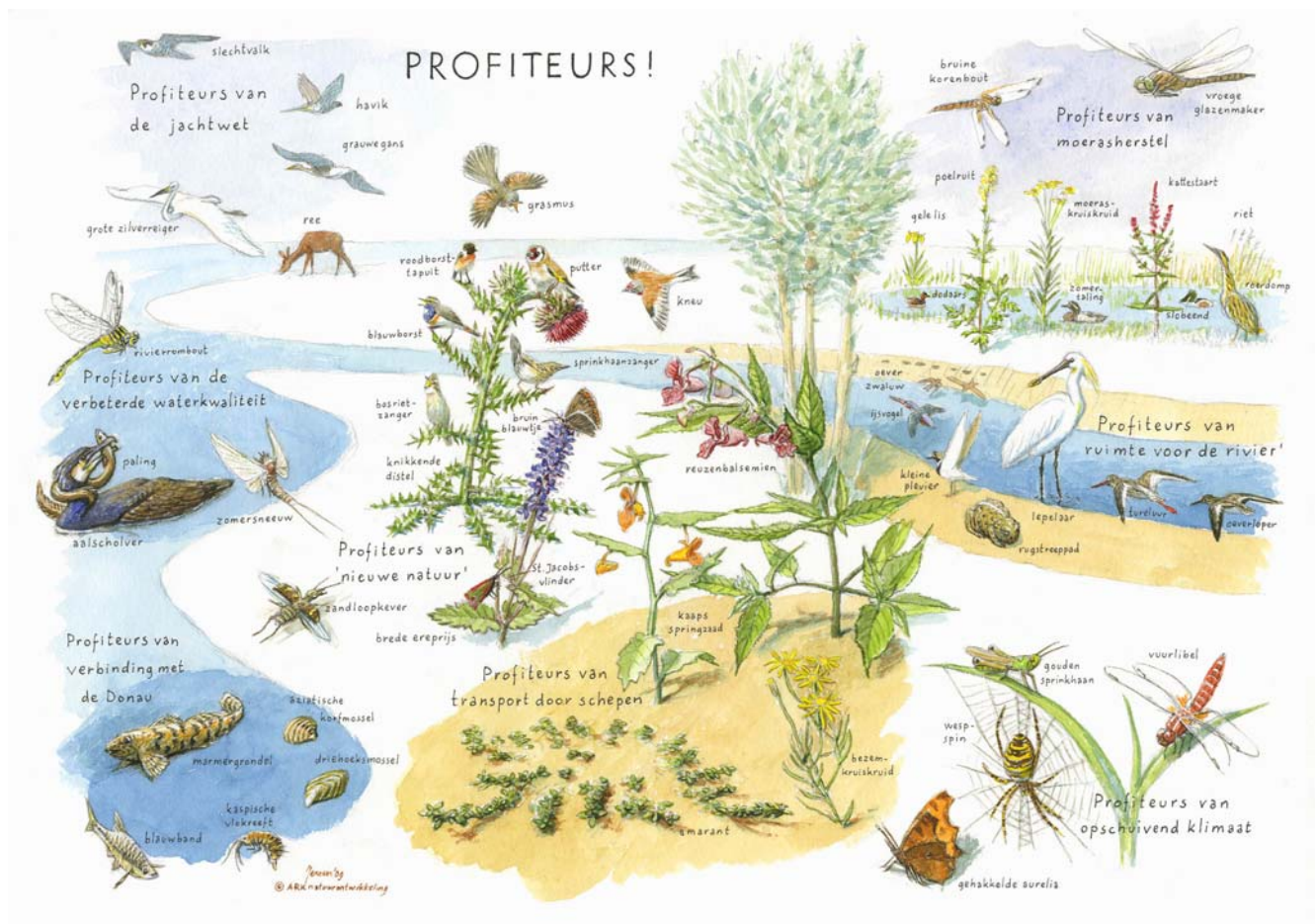

De meeste leerlingen waren zeer geïnteresseerd in de materie maar tegelijkertijd viel op hoe ver deze 14 &15-jarigen de klimaatverandering van hun alledaagse leven af voelen staan. De meerderheid staat positief tegenover de geplande veranderingen in het Munnikenland, al geven ze zelf al aan dat deze ingreep op zich niet veel zal helpen als niet op veel meer locaties en op internationaal niveau de zaken aangepakt worden.

Try-out struintochten

Vanaf voorjaar 2010 zullen naast de natuurexpedities ook struintochten worden georganiseerd. In het afgelopen najaar zijn vijf try-outs uitgevoerd. Voor de struintochten zijn speciale tassen samengesteld met materialen, waarmee onderweg enkele activiteiten uitgevoerd kunnen worden, gericht op natuurbeleving met al je zintuigen. De reacties: *“Leuke opdrachten!”*, *“Het is fijn dat je zoveel vrijheid krijgt”*, *“Door de opdracht over kleuren viel me op hoeveel mooie kleuren er nu nog in de natuur te vinden zijn”*, *“Ook heel geschikt voor de wat koudere jaargetijden.”*

Nieuw: zoekkaart profiteurs

Een **struintocht** is een avontuurlijke tocht over gebaande en ongebaande paden, waarbij je je laat leiden door wat je onderweg tegenkomt. De route staat niet bij voorbaat vast. De activiteiten ook niet. De struintochtbegeleider kent het gebied op z'n duimpje en kan de deelnemers naar de leukste en interessantste plekjes leiden. Struintochten zijn vooral bedoeld voor schoolklassen van buiten de regio; schoolreisjes in combinatie met een bezoek aan het kasteel (leeftijd vanaf 8 jaar).

Na de struintochten moeten de kinderen de begeleider soms met iets moois "betalen". Deze groep was erg tevreden met hun creatieve betaling!

Natuurlijke klimaatbuffers

Munnikenland: klimaatbuffer...

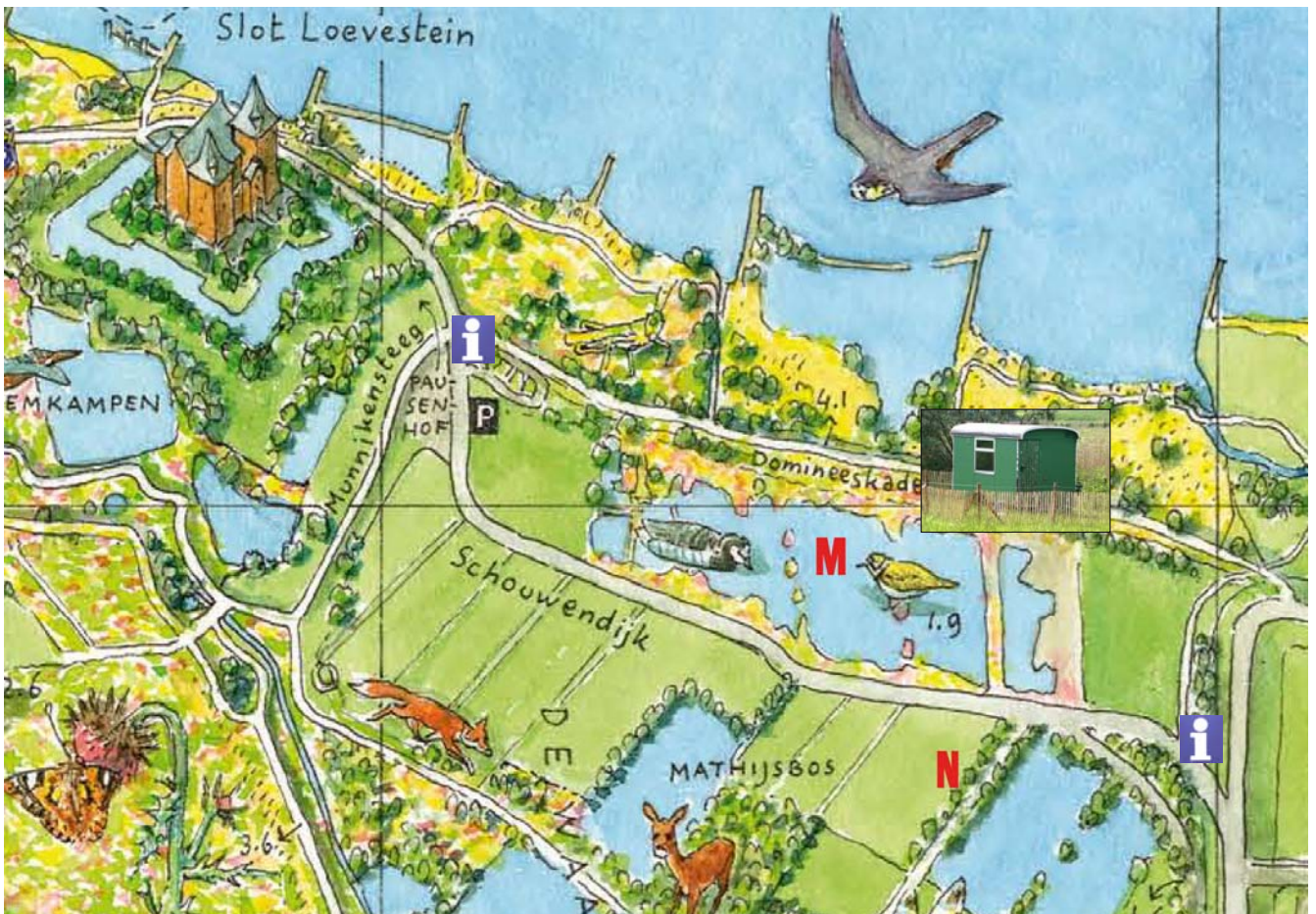

...in wording

De samenleving zal rekening moeten houden met de effecten van klimaatverandering op de economie, de gezondheid, de natuur en de veiligheid. Het gaat daarbij o.a. om het opvangen van toenemende wateroverlast en watertekorten. Munnikenland is een klimaatbuffer omdat de dijkeruglegging de natuurlijke veerkracht straks vergroot met extra overstromingsruimte. Klimaatbuffers kunnen een grote bijdrage leveren aan een klimaatbestendig Nederland en zijn in staat om mee te groeien met het tempo van klimaatverandering. Klimaatbuffers zijn prachtige, waterrijke gebieden waar mensen graag recreëren. Daarnaast kunnen klimaatbuffers nog andere functies hebben. Langer vasthouden van water kan voordelen hebben voor de economie (voldoende water voor stad, landbouw en industrie) en de natuur (behoud van biodiversiteit). Klimaatbuffers zijn dure investeringen maar ze leveren een veelvoud op doordat ze miljarden aan schade door overstromingen voorkomen en een positief effect hebben op de gezondheid en het woongenot van omwonenden. Berekeningen laten zien dat klimaatbuffers economisch op veel plekken een aantrekkelijker alternatief zijn dan voortzetting van het oude beheer. Door de brede maatschappelijke betekenis en het grote aantal functies dat kan worden gecombineerd is er veel draagvlak voor natuurlijke klimaatbuffers. Wereld Natuur Fonds en Staatsbosbeheer willen dat draagvlak graag verder vergroten. Waar kan dat beter dan in voorbeeldgebied Munnikenland?

Nieuwe Landschapskaart Loevestein-Munnikenland

Afgelopen najaar hebben Staatsbosbeheer, Wereld Natuur Fonds en ARK een nieuwe toeristische kaart uitgebracht onder het motto *genieten van landschap en natuur in Loevestein-Munnikenland*. De voorzijde bevat een grote kaartschets van Jeroen Helmer, die zo precies is dat je elk paadje en toponiem erop vindt. Heel handig dus om de wildernis te verkennen. Silhouetten van planten en dieren zijn een vingervijzing waar je de meeste kans maakt op bijzondere ontmoetingen. Ter vergelijking staat op de voorzijde eveneens de toekomstschets van het landschap. Daarmee kan de bezoeker in één oogopslag zien welke veranderingen optreden na de dijkteruglegging en ontgrondingen. De achterzijde van de kaart is gevuld met een twintigtal foto's en teksten die de highlights van het gebied beschrijven. De kaart is voor een vriendenprijsje van 2 euro te koop bij de kasteelbalie en vanaf volgend voorjaar ook bij andere toeristische verkooppunten.

Fragment van de Landschapskaart Loevestein-Munnikenland met daarop de geplande informatiepanelen (i) en de locatie van de keet (centrale plek natuurexpedities). De keet wordt in de winter tijdelijk verwijderd i.v.m. overstromingsrisico.

Nieuwe infopanelen

Staatsbosbeheer en Wereld Natuur Fonds zijn voornemens de bezoekers al bij de ingang van het gebied opmerkelijk te maken op het bijzondere karakter van het gebied. Er loopt momenteel een vergunningaanvraag voor het plaatsen van twee infopanelen, één bij de parkeerplaats en één bij de hoek Schouwelijk/Deltadijk. Hopelijk kunnen de panelen al in januari worden neergezet.

Het Bewaarde land: voor de jeugd van groep 5 en 6

In grootvaders tijd was de natuur dicht bij huis. Tegenwoordig is de natuur veel verder weg. Kinderen komen door concurrentie van televisie en internet steeds minder buiten. Daarom is de natuur voor veel kinderen iets onbekends, iets vreemds. Het programma *Het Bewaarde Land* (www.bewaardeland.nl) heeft afgelopen jaren op een aantal plaatsen in het land goede ervaringen opgedaan om die trend te doorbreken. Dat programma mikt op kinderen uit groep 5 en 6. In kleine groepjes en goed begeleid krijgen de kinderen gedurende drie dagen een warme natuurdoop die hun liefde voor de natuur stimuleert en een band voor het leven kweekt. Medewerkers van Het Bewaarde Land verkennen momenteel de mogelijkheid om ook in Loevestein-Munnikenland van start te gaan. Staatsbosbeheer en Wereld Natuur Fonds zijn daarmee in hun nopjes want dit initiatief sluit prima aan bij Expeditie Loevestein, dat vooral op de iets oudere jeugd van groep 7 en 8 mikt.

PDA-speurtocht

We willen ook een speurtocht aanbieden voor individuele bezoekers of voor gezinnen en kleine groepjes. Die kunnen binnenkort bij de kasteelinfo een PDA huren, die hen langs onbekende routes door het terrein voert. Een kind kan de was doen maar of volwassenen zich ook aan de off-the-road-tomtom durven over te geven valt nog te bezien. Het kompas kun je gerust thuis laten. De PDA gidst je feilloos door het terrein en geeft je en passant allerlei achtergrondinfo.

Nieuwe vrijwilligers gevraagd

Dankzij de inzet van enthousiaste vrijwilligers is dit eerste jaar van Expeditie Loevestein zeer succesvol verlopen. Zij hebben ongeveer 1500 kinderen een unieke ervaring in de natuur meegegeven.

Vrijwilligers bij Expeditie Loevestein volgen eerst een trainingsprogramma voordat ze met de kinderen op expeditie gaan. Onderwerpen die bij de training aan bod komen zijn o.a. natuurlijke klimaatbuffers, "scharrelkinderen" en de organisatie van het veldwerk. Het echte werk vindt natuurlijk buiten plaats, daarom staan er diverse excursies op het programma. Er wordt dan ook aandacht geschonken aan de kuddes runderen en paarden die vrij in het gebied rondlopen. Daarbij gaat het niet alleen om het hoe en waarom van natuurlijke begrazing, maar ook om het leren kijken naar het gedrag van de dieren en gewenst en ongewenst gedrag van mensen ten opzichte van de dieren. Als je met een groep kinderen op pad gaat is het belangrijk om hiervan goed op de hoogte te zijn.

In het voorjaar van 2010 start er een nieuwe vrijwilligerstraining. Op 6 maart is er een informatiedag voor belangstellenden. De eerste twee trainingsdagen zijn op 13 en 20 maart. Geïnteresseerden kunnen nu al een e-mail sturen naar annemarievanamstel@slotloevestein.nl

Aankondiging

Nieuwsgierig geworden? Voor lezers van deze ExpeditieNieuws wordt op zaterdag 16 januari een speciale excursie georganiseerd o.l.v. Jaap Gijsbertsen van Staatsbosbeheer en Johan Bekhuis van Wereld Natuur Fonds. Start om 13 uur bij parkeerplaats aan de oostzijde van het kasteel. Stevig schoeisel of laarzen aan. Deelnemers ontvangen een gratis landschapskaart en met de kaart in de hand bezoeken we diverse markante plekken. Iedereen is van harte welkom, aanmelden is niet nodig, deelname gratis.

Colofon

Tekst: Johan Bekhuis, Elma Duijndam

Struin- en zoekkaart: Jeroen Helmer

Opmaak: Bart Beekers

Foto's: Elma Duijndam, Roel Weterings, Dirk Oomen

ExpeditieNieuws

Met deze nieuwsbrief willen we u informeren over de ontwikkelingen binnen 'Expeditie Loevestein'.

Stelt u geen prijs op ontvangst, stuur dan een e-mail naar bart.beekers@ark.eu.

U wordt dan onmiddellijk van de verzendlijst gehaald.